

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Moralske Tanker (DK)

Citation: Holberg, Ludvig: "Moralske Tanker", i Holberg, Ludvig: *Moralske Tanker*, udg. af F.J.Billeskov Jansen ; Jørgen Hunosøe , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1992, s. 426. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg13val-shoot-idm139659559526064/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Moralske Tanker

- 3 ff. – *erindre*: fremføre, bemærke. – *curieuse*: interessante, oplysende.
- 306 *Vassor*: Michel Le Vassor: *Histoire de Louis XIII* (1710-1711). – *Hofbetientere*: hofembedsmænd. – *Actis publicis*: af lat. acta publica: offentlige dokumenter. – *Brantome*, Pierre de Bourdeille, abbé et seigneur de Brantôme (1540-1614). I *Sammenlignede Heltinde-Historier*, SS XIV: 612-613, jf. 609, citerer H. Brantôme mht. Marie Stuart; citatet synes at være anden-hånds. – *Amourette*: elskovsaffære. – *Favorite(s)*: person (kvinde) som står i gunst hos og har indflydelse på fyrste el. anden magthaver. – *Fleury*: sandsynligvis kardinalen (1653-1743), som H. omtaler i *Sammenlignede Helte-Historier*, SS XI: 384, i *Sammenlignede Heltinde-Historier*, SS XIV: 460 og i *Ep.* 13, men denne har ikke efterladt memoirer. – *Villars* (1653-1734). Efter hans død udgaves *Mémoires du duc de Villars I-III* (1734-1736). – *Vendome*: må være den berømte duc de V. (1654-1712), som H. omtaler sm. m. Villars i *Introduction til de europæiske Rigers Historie*, SS I, 195-196 og i *Ep.* 8, men han har ikke efterladt memoirer. – *Berwick*, James Fitzjames, Duke of Berwick (1670-1734). Efter hans død udgaves *Mémoires du Maréchal de Berwick I-II* (1737-1738).
- 307 *Mysteria*: hemmeligheder. – *desperere*: opgive håbet om. – *Casus*: situation. – *Antiquarii*: lat. oldtidsforskere. – *ingenieuse*: sindrige, udpekulerede. – *det (...)* *Sydlig Land*: se n.t.s. 209.
- 308 *Diodorus Siculus*: gr. historieskriver på Augustus' tid. – *Dio Cassius*, Dion Kassion (ca. 150-ca. 235 e.Kr.): gr. historieskriver. – *Herodian* (ca. 170-240): gr. historieskriver; hans rom. historie blev oversat af H. og udgivet med en indledning 1746. – *Tacitus* (ca. 55-120 e.Kr.): rom. historiker og embedsmænd. – *Procopius*: se n.t.s. 222. – *Cantacuzenos*: »Constantinopolitansk Keyser [1341-1354], der vidtløftigen har beskrevet sine egne Tiders Historie», etc. *Almindelig Kirke-Historie*, SS X: 605-606. – *Chalcondyles*, Laonicus: skrev Byzans' historie fra 1298 til 1463. – *solski Stiid*: prosa.
- 310 *Est (...)*: Skræk er ikke altid tegn og kendemærke på en frygtssom mand. Sindsindtryk står ikke i menneskers magt. – *overkommende*: indtræffende. – *overvettes*: overvældende. – *Fermentation*: gæring. – *Alteration*: sindsbevægelse; forskrækkelse. – *Paroxysmus*: se n.t.s. 54. – *violente*: voldsomme. – *Mens (...)*: lat. Sindet forbliver urokket, tårerne rinder forgæves. Vergil, *Aeneiden* 4, 449.
- 311 *udfodres*: fordres. – *Complexion*: natur, konstitution. – *Aratus*, Aratos (3. årh. f.Kr.): gr. statsmand. Fra Plutark: Aratos' liv. – *aabet Liv*: diarré. – *remitterer*: formindskes, slappes. – *Qvod (...)*: fra Cicero: *Tusc.* 3, 28, 66. – *Character*: egenskab. – *Philosophus*: skeptikeren Pyrrhon (d. o. 275 f.Kr.); hos Diogenes Laertios 9, 11, 68.
- 312 *Julia*: hos den rom. grammatiker Macrobius: *Saturnalia* 2, 5, som mest handler om Julia, fortælles til slut denne anekdote, men om Populia Marci filia. – *forestillede*: gjorde (...) opmærksom på. – *Beest*: dyr.
- 313 *Contra (...)*: Når du bruger mund imod menneskenes fordærvede smag, så ved du ikke, hvor klogt naturen handler. (*Agit* muligvis fejl for *agat*). –

- ordineret*: indrettet. – *Skabningen*: den skabte verden. – *anden Leilighed*: se s. 79. – *Species*: ting; varesorter. – *Volusi Annales*, »Volusius' Annaler«, efter Catul 36, 1 og 20 betegnelse for slette skrifter, som kun tjener til makulatur (el. *cacata charta*, toilettepapir). – *Maculatur*: kasseret papir; indpakningspapir. – *reputeerligen*: respektabelt.
- 314 *Stoderføjed*: person udvalgt blandt de anerkendte tiggere, som havde til opgave at føre tilsyn med andre tiggere og løsgængere og hjælpe vægterne. – *klaae*: klø. – *O tempora (. . .)*: lat. Sikke tider, sikke sæder! Cicero: *In Catilinam I*, I, 2. – *delicat*: forfinet. – *Syndicus*: retskyndigt medlem af bystyre el. anden repræsentativ forsamling. – *Jephthæ Dotter*: Dom. XI, 34 ff. – *ankommen*: fordarvet. – *Debit*: afsætning. – *desperere*: miste håbet. – *Ordsproget*: begge ordsprog citeres frit efter Peder Syv. – *in rerum natura*: lat. i verden. – *Goût*: fr. smag. – *redresserer*: afhjælper.
- 315 *lad af*: hold op.
- 316 *Omnia (. . .)*: Du bør ikke gøre alt, hvad vennen forlanger: det vil være sammenrottelse, men intet venskab. – *rarere*: sjældnere. – *Amicus (. . .)*: lat. En sikker ven lærer man at kende under usikre forhold. Fra Cicero: *De amicitia* 17, 64. Cit. s. 156. – *Væstand*: tilstand af ulykke og modgang. – *Ordsprog*: fra Peder Syv I, s. 474 (DGO 9912). – *Vennehuld*: Venskab. – *prøver*: fastslår lodigheden, ægtheden af. – *Tanquinius 2*: Roms sidste konge, styrtet af Brutus 509 f.Kr. Fra Cicero: *De amicitia* 15, 53. – *Gellius*: fra *Noctes atticæ* 2, 29, 2.
- 317 *moed*: modent. – *Erindring*: formaning. – *Timon* fra Athen (ca. 400 f.Kr.): gr. original, hvis menneskehed bla. beskrives i Plutark: Antonius' Liv. – *betroede sig til*: kom sammen med, havde et fortroligt forhold til. – *Præcaution*: forbehold.
- 318 *Seneca's Formaning*: Epist. 3, 4. – *confunderer*: forveksler. – *Conjuration*: sammensværgelse. – *Idretter*: gerninger. – *Cicero: De amicitia* 5, 18. – *en anden Autor*: Sallust: *Jugurtha* 31. – *Faction*: klike, parti. – *gemeene Mand*: menigmand. – *sætter Farve paa*: besmykker. – *forbinder*: forpligter. – *Stiemænd*: landevejsrøvere. – *Cartouche*: nægtede trods tortur at udlevere sine medskyldige i håbet om at blive befriet af dem. Da dette ikke skete, røbede han dem og henrettedes 28.11.1721.
- 319 *Chilon* (620-550 f.Kr.): fra Gellius 1, 3, 1-9. – *Assessores*: meddommere. – *conjungerer*: forbundet. – *Vir bonus (. . .)*: Epigr. III, 141. – *Duas (. . .)*: lat. han holdt de to mest uregerlige følelser indenfor rette grænser. – *Cicero*: fejl for Theofrast, Gellius 1, 3, 21. – *Tenuis (. . .)*: lat. Dels en lille vanære, dels skændsel må man underkaste sig, hvis herved stor nytte kan erhverves for vennen. – *Cai Blossii Venskab*: fra Montaigne 1. bog 28. kap. – *Tiberius Gracchus* (2. årh. f.Kr.): rom. politiker og almuetribe. – *posito*: lat. antaget. – *Laelius*: se n.t.s. 111 og 114.
- 320 *Perikles* (d. 429 f.Kr.): athensk statsmand. Fra Gellius 1, 3, 20. – *ombeden*: bedt om. – *Tort*: uret, krænkelse. – *Simonides*: se n.t.s. 80. – *Themistokles*: se n.t.s. 187. Fra Plutark: Themistokles' Liv. – *Rutilius Rufus*: fra Valerius Maximus 6, 4, 4. – *Cicero: De amicitia* 12, 40. Jf. Epigr. VI, 4.